

[1]

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΣΕ ΑΥΤΗΝ;

Η θέση του ατόμου στην αγορά εργασίας καθορίζει την ποιότητα ζωής και γενικότερα το βιοτικό του επίπεδο, αφού συνδέεται με την παραγωγή εισοδήματος αφενός, με την κοινωνικοποίηση αφετέρου, και άρα με την διασφάλιση της ατομικής και συλλογικής ευημερίας. Με την έννοια αυτή η απασχόληση είναι ανελαστικό κοινωνικό δικαίωμα για όλους, σε μια ανοιχτή και θεσμικά θωρακισμένη αγορά εργασίας.

Στην περίπτωση των Τσιγγάνων, όπως και όλων των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, ο κοινωνικός αποκλεισμός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο και παράγει εμπόδια στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Για τους Έλληνες Τσιγγάνους η ανεργία δεν αποτελεί μόνον την έκφραση της έλλειψης ή της απώλειας εργασίας, αλλά αναφέρεται στην απουσία ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την κοινωνική συμμετοχή.

Παραδοσιακά, οι Τσιγγάνοι ασκούσαν χειρονακτικά επαγγέλματα συνυφασμένα με το χαρακτήρα και τις ανάγκες της αγροτικής κοινωνίας παρέχοντας συμπληρωματική μιν, αλλά κοινωνικά χρήσιμη εργασία, κυρίως στον χώρο της αγροτικής παραγωγής, των χειροτεχνικών επαγγελμάτων μικρής κλίμακας και του εμπορίου. Μέσα σε αυτό το πρότυπο, η απόδοση της εργασίας αν και χαμηλή, ήταν επαρκής για την επιβίωση, έστω και στα πιο χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια. Όμως οι αλλαγές που επέφεραν σταδιακά στην ελληνική οικονομία η αστικοποίηση και η εκβιομηχάνιση, προκάλεσαν την εγκατάλειψη από τους Τσιγγάνους των δραστηριοτήτων αυτών, λόγω του περιορισμού της ζήτησης των προϊόντων και των υπηρεσιών τους και άρα της μη εξασφάλισης επαρκών εισοδημάτων.

[2]

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΗ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ;

Η εικόνα που προκύπτει από απογραφικές έρευνες, είναι εικόνα καθολικής αποκοπής από την τυπική αγορά εργασίας και ο εγκλωβισμός της πλειοψηφίας των Τσιγγάνων σε μια άτυπη "παραγορά", χωρίς βιώσιμες οικονομικά προοπτικές. Η πραγματικότητα που αναδεικνύεται είναι μια εικόνα οικονομικής φτώχειας και αποκοπής από τις ολοένα επιταχυνόμενες εξελίξεις στην αγορά εργασίας.

Πρόκειται, στην ουσία, για συνθήκες εύθραυστης εργασιακής κατάστασης που ενέχουν όλα τα χαρακτηριστικά της επισφαλούς εργασίας και ουσιαστικά αποτελούν μία ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα στην Απασχόληση και την Ανεργία. Αναφέρονται περισσότερο στην έννοια του "Βιοπορισμού", παρά στην εργασία.

Ο αποκλεισμός από την αγορά εργασίας έχει αλυσιδωτές επιδράσεις σε όλες τις εκφράσεις της ζωής τους, εφόσον από τη μια μεριά περιορίζει σε κατώτατα επίπεδα τη δυνατότητα παραγωγής εισοδήματος και από την άλλη εντείνει την αποκοπή από το κοινωνικό σώμα και οδηγεί στην περιθωριοποίηση. Η διαπλοκή των διαστάσεων του αποκλεισμού είναι έντονη. Ο αναλφαβητισμός και η αποκοπή από την εκπαίδευση και άρα και από το σύστημα Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης, οι εκκρεμότητες στο τυπικό επίπεδο ως επακόλουθο (π.χ. η μη έκδοση διπλώματος οδήγησης), η απομόνωση και η μη χρήση υπηρεσιών, έχουν σαφείς επιπτώσεις στην εργασιακή κατάσταση των Τσιγγάνων, η οποία έχει μάλλον τον χαρακτήρα ενός διαρκούς αγώνα επιβίωσης και μιας διαρκούς ανακύκλωσης σε αναποτελεσματικές εργασιακές επιλογές, παρά ενός σταθερού εργασιακού πλαισίου.

Από πανελλαδικές μελέτες προκύπτει το συμπέρασμα ότι η απασχόληση των Τσιγγάνων ακολουθεί γραμμικά το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο: απουσιάζουν παντελώς (ή συναντώνται σε ασήμαντα ποσοστά) τα επαγγέλματα που αντιστοιχούν στις υψηλότερες εκπαιδευτικές